

NR. 2 (18) FEBRUARIE 2022

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Epopoea Viteazului Mihai (VI)

Ing. Angela FAINA

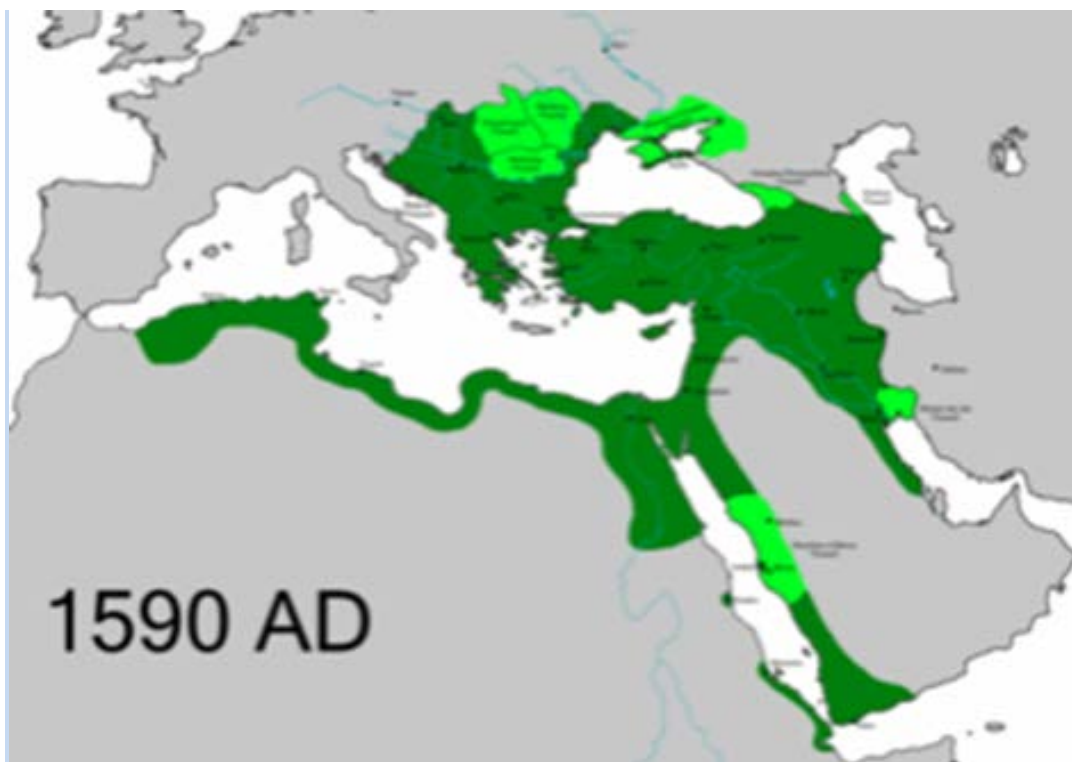
„Nu-mi las nimănui țara și neamul nici mort !”

Organizarea armatei, restructurarea ei

Până la venirea lui Mihai în scaunul domnesc, cea mai mare realizare politică a domnitorilor ce l-au precedat, a fost reușita supraviețuirii Valahiei ca stat independent față de Imperiul Otoman, care creștea în putere armată și expansiune teritorială.

În acești ultimi ani de secol XVI, imperiul turc ajunsese la o putere și extindere maximă, un zenit absolut. Serbia, Bulgaria, Mecedonia, Grecia, Ungaria și Banatul erau deja convertite în pašalâcuri, iar turcii erau acum în război cu Sfântul Imperiul Romano-German al Hansburgilor, dorind extinderea imperiului lor în Europa centrală și de vest, fiind aproape de zidurile Vienei. Aveau de asemenea teritorii imense cucerite în Africa și Asia.

De-a lungul anilor, această independență a Valahiei a fost menținută printr-o luptă acerbă a

Imperiul Otoman în anul 1590, după cuceririle successive din anii anteriori

voievozilor și oștenilor români, gata de a-și apăra hotarele, glia și neamul. Astfel, Valahia nu a ajuns să fie niciodată pašalâc turcesc, ca de altfel nici Transilvania și nici Moldova.

Culoarea închisă reprezintă pašalâcurile, cele cu culoare deschisă sunt doar vasale turcilor. Se observă că Țările Române sunt vasale, reușind să-și păstreze independența

Înaintașii lui Mihai, inclusiv Vlad Țepeș, au fost capabili să ridice în apărarea țării o oaste mare, adică o armată de

aproximativ 40.000 de țărani liberi. Deși nu era o armată profesională, aceasta avea avantajul că îi oferea Domnului un mare grad de independență față de boieri, care la rândul lor, trebuiau să aducă și ei la oaste, țărani de pe moșiile lor. Având în lupte alături o armată proprie, domnitorul avea o mai mare putere de decizie asupra politicii interne și externe.

În Europa acelor ani, șerbia era deja instaurată în general, în toate statele de la acea vreme. În Valahia, situația politică și socială în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, a însemnat o mărire ca număr a țăranilor legați de pământ (șerbi), aceștia pierzându-și libertatea datorită incapacității de a-și plăti dărilor care erau deosebit de apăsătoare. Boierul le plătea datoriile acestora, iar ei deveneau „rumâni”, legați de pământul boierului. Ca o consecință a măririi neconținute a tributului țării, în această perioadă, se observă o micșorare radicală a numărului țăranilor liberi.

Această situație a făcut ca Domnitorul să li se reducă posibilitatea de a-și recruta oștenii dintre țăranii liberi, fapt ce a făcut ca el să devină tot mai dependent de țăranii șerbi, recrutați de boieri, ceea ce în final crea o dependență crescută față de boieri.

Pentru a echilibra și structura avantajos forțele componente ale armatei, pentru a evita cât mai mult această dependență de oastea țării, sau cea strânsă de boieri, Mihai, va pune în practică o altă măsură de importanță capitală, conform concepției sale moderne de organizare a armatei, așa cum se practica în Europa; o armată profesională, proprie și eficientă, cu soldați specializați și dotată cu armament modern. El a recrutat mercenari și i-a dotat cu armament modern, muniții, puști, muschete, tunuri, arme specializate în distrugerea cetăților de la distanță, aruncătoare de proiectile, etc. Soldații profesioniști, cunoșteau taina mânăuirii noilor arme ale acelor timpuri și vor avea o eficiență sporită față de țăranii luați de la coarnele plugului, care nu aveau aceste dotări de armament. Armata o va alcătui din cazaci, sârbi, macedoneni, secui, albanezi, bulgari, precum și unități românești, tradiționale, de călărași, „roșii”, unități de „dărăbanți”, la care s-au adăugat voluntari de la sud de Dunăre, bravi și viteji haiduci.

Practicând războiul de gherilă, hărțuind inamicul, cavaleria valahă era capabilă după cum îi era și renumele încă din vremuri străvechi, să producă pagube numeroase inamicului. Prin tactici și strategii inteligente, oștile valahe sau moldovene, erau de temut. Erau iuți, foloseau arcul și săgeata, barda, lancea, buzduganul, securea, sabia încovoiată, etc.

Mihai se va baza mult și pe oștenii moldoveni, care își manifestau dorința de a se înrola în armata sa. Nu cu puțin timp în urmă, aceștia au lăsat impresii puternice, de admirație, din partea străinilor ce au trecut prin zonă, care au apreciat curajul și priceperea luptătorilor moldoveni. Aceștia completau cu brio armata de mercenari, profesionistă.

Iată extrase din cronicile vremii, despre oștenii Țărilor Române: „Supușii sunt toți bărbați viteji, ageri și nu făcuți să stea pe perne, ci la război, pe câmpul de luptă. Acest domn prea vestit poate să ridice la luptă 60.000 de oameni de ispravă, adică 40.000 de călăreți și 20.000 de pedestri”, arăta medicul venețian Matteo Muriano, într-o scrisoare către dogele Republicii Veneția.

Totodată, el mai preciza că moldovenii sunt războinici redutabili în fața cărora tremurau turcii de la granițele imperiului. „Turcii au mare frică de acest domn și de creștinii ce și-ar face drum prin această țară”, preciza venețianul în aceeași scrisoare. Moldovenii, se spune, mânuiau cu pricepere spada, lancea și ghioaga, dar erau și foarte buni arcași.

O altă știre, precizează: „Grosul armatelor din Țara Românească, dar în special din Moldova, era format din cavalerie. Peste 40.000 de călăreți, o forță de cavalerie formidabilă, ușoară și pricepută, la care se mai puteau adăuga alte 20.000 de pedestrași.”

„La acele neamuri nu se folosește aproape deloc pedestreimea, atât fiind că este alcătuită din oamenii cei mai de jos, cât și fiindcă este fără rost, din cauza iuțelii și a mulțimii cailor”-preciza eruditul italian Antonio Maria Graziani despre calitățile războinice ale românilor, la 1564, subliniind priceperea valahilor în luptele călare. Renumite erau de asemenea hergheliile moldovenești și valahe și priceperea vlahilor în a trage cu arcul din goana calului, la fel ca și tătării. Infanteria era ca un fel de suport al acestei cavalerii, capabile însă la nevoie, să lupte și pe jos.”

Infanteriștii erau la rândul lor, după cum arată cronicile, experți în războiul de guerilă: „Îmbrăcați într-o dimie de culoare brună, grosolană și peste măsură de păroasă, acoperiți pe cap cu o căciulă ascuțită de același fel, în formă de piramidă și încălțați cu opinci și cu fețele negre din cauza bărbii, a părului lung

Cavaleri valahi atacând dușmanii. Imagine luată de pe cunoastelumea.ro, adevarul.ro și nepieptănat, înarmați numai cu un țăpoi ca o prăjină, nespūs de sprinteni, aleargă departe, în număr mare, prin acele păduri și munți și atacă peste tot locul, deopotrivă rândurile dușmanilor, fie ele cele din față sau de la mijloc sau de la urmă. Și chiar în toate nopțile îi hărțuiesc cu mari pierderi pentru aceia, prădându-i, ba încăierându-se cu ei în mici lupte și silindu-i să stea treji”, se arată în „Descrierea Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești” realizată de Anton Verancsics Vebantio în secolul al XVI lea, mărturie prezentă în colecția „Călători străini”, volumul 2.

Ei erau recunoscuți ca războinici teribili, de cronicarii europeni din Evul Mediu. Acești oșteni locali, cu tradiții de buni luptători, încă din vremuri îndepărtate, erau angrenați de Mihai în luptele sale cu dușmanul și alături de mercenari, făceau fapte de vitejie, contribuind la succesul luptelor.

Mihai-Vodă și-a dotat armata atât cât a putut din fonduri proprii, dar și cerând sprijin de la țările creștine cu care s-a aliat în lupta antiotomană. A înzestrat armata cu muniții, arme moderne de nivelul celor europene, cu tunuri de diferite calibre, diverse piese de artilerie, distrugătoare de cetăți, armuri și alte echipamente, inspirându-se din dotarea armatelor țărilor europene ale acelor timpuri. Această nouă viziune a lui Mihai, era cea a unui bun general de oști a epocii sale, era cea a unui excelent organizator militar, care trebuia să se folosească de ultimele invenții militare ale timpului.

Dezavantajul acestei armate de mercenari, era că avea mereu nevoie de bani ca s-o plătească, ceea ce nu era ușor, pentru că această armată era formată din ostași străini, era permanentă, deci necesita întreținerea ei, zi de zi. Numărul oștenilor se ridica la zeci de mii. El singur, țara sa, nu puteau face față la

o astfel de povară financiară, pentru că puterea economică a țării, nu-i permitea acest lucru. Sub povara birurilor, țara era secătuită, țăranii nu mai puteau face față unor noi obligații. Erau bani mulți, ceea ce presupunea eforturi mari și care apăsau greu asupra plătitorilor de dări la domnie, deci mai mult asupra țăranilor. Mihai a încercat din răspuțeri să obțină susținere la plata acestora, de-a lungul timpului, atât din partea boierilor, a poporului, cât și din partea puterilor creștine europene. Țara neputând suporta aceste mari cheltuieli, depindea mereu de ajutorul aliaților săi. De aceea, ținea mereu legătura cu ei prin soli, le trimitea rapoarte despre luptele sale și liste cu necesarul de armament și bani. Din acest punct de vedere, al întreținerii armatei, Mihai a devenit dependent de mai marii zilei, în special de Rudolf al II-lea, împăratul austriac, de papa Clement al VIII-lea și de marile Case Regale ale Europei.

Era mereu cu teama că în caz că nu va putea plăti soldații; în acest caz, aceștia se vor revolta, îl vor părăsi, sau și mai grav, se vor înrola în armata inamică, el putând rămâne descoperit în fața turcilor, a tătarilor, a uneltirilor vecinilor și a altor dușmani din zonă. Pentru a nu se crea o astfel de situație, se zbătea mereu, avea o mare grijă ca armată să aibă condiții bune și să fie mereu plătită la timp. Se îngrijea de armata sa și pune mult suflet în relația cu oștenii săi. Aceștia îl iubeau, fiindu-i credincioși până la moarte. Ei au remarcat mărinimia Domnului Mihai, care îi răsplătea mereu, cât putea mai bine.

El era obligat să mențină cu orice preț această armată care-i garanta realizarea obiectivelor sale. Hotărârea de dezrobire a națiunii cu orice preț, era luată, deci trebuia să accepte efortul de a o întreține. Menținerea armatei în stat, era prețul neatârării față de turci, deci nu putea renunța la ea; era deosebit de necesară, era vitală pentru ființarea neamului și a țării.

În situația dată, nu avea de ales, acestea erau riscurile și consecințele. Istoricul Neagu Djuvara scrie: „Mihai-Vodă și-a purtat războaiele cu boierii din jurul lui, cu cetele pe care acești boieri le-au putut aduna de pe anumite moșii, cu câțiva răzeși, dar mai cu seamă, cu lefegiii străini, iar aceștia costau scump. Avem păstrate toate statele de plată, știm exact cine au fost. Știm câți mercenari sârbi, albanezi, unguri sau secui a avut Mihai Viteazul” - lucrarea „O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri”.

Înființarea instituției căpitanilor a fost o hotărâre pe care Mihai a luat-o pentru a nu depinde numai de armata de mercenari, pentru a avea un echilibru în ceea ce privește asigurarea oastei necesare. Aceștia îl sprijineau la rândul lor, cu oșteni de pe la sate. Deși acest fapt a întărit puterea politică externă, pe plan intern, a întărit puterea boierilor, care au profitat de aceste servicii aduse domnului, cerând tot mai multe înlesniri, legi, pământ și privilegii, în favoarea lor. În această perioadă, legea șerbiei cerută de boieri a fost extinsă, creând nemulțumiri în rândul țăranilor.

Un sprijin considerabil l-a primit Mihai, ca fost ban al Craiovei, din partea boierilor olteni, în mod special din partea căpitanilor și diplomaților gorjeni. Aceștia îi chemau la luptă și-i conduceau în bătălii pe moșnenii, țăranii liberi ai Gorjului și Olteniei, doritori de a-și apăra pământurile și familiile, de pustiitoarele atacuri și invazii turcești. Aceștia alcătuiau „oștile Craiovei, ale Jiului și cele ale Mehedinților”, marii boieri sau fiii acestora, devenind comandanți ai unităților ostășești.

Din volumele de documente privitoare la domnia lui Mihai Viteazul, publicate până azi, un număr de 31 cuprind informații privitoare la cele 40 de așezări din județul Gorj, ținut considerat de Nicolae Iorga drept „cel mai minunat ținut de moșneni din România”.

Căpitanii lui Mihai

Printre căpitanii lui Mihai, cei mai viteji și săritori la greu, erau frații Buzești, banul Mihalcea, Calotă Bozianu, Udrea Baleanu, Sava, Negrea, Ivan Noroce, etc.

Mai erau și mulți alții: Printre colaboratorii gorjeni ai lui Mihai Viteazul se numără: Lupu, paharnicul din Glogova (stăpân peste satele Șomânești, Rogojelu, Negomir și câteva sate din Mehedinți), apoi jupân vel spătar Mihai Bengescu din Bengești de pe Gilort, Barbu clucerul din Drăgoeni, Preda din Tântăreni, postelnicul Bălaci din Urdari, Nicola din Glogova. Instituția căpitanilor, înființată în timpul domniei lui Mihai Viteazul, îi strângea la un loc și pe boierii gorjeni de ispravă ostășească, precum Dumitrașcu din Frățești de Jos, Preda Haiducul din Pojogeni și Mihai Cepleanu din Bengești.”-Dacia Magazin nr. 63

Haiducii

Alături de boierii săi devotați și oștile strânse de la țară, unul dintre luptătorii de elită pe care Mihai Viteazul a contat mult în bătăliile sale, a fost haiducul sârb Baba Novac (Starina Novak pe numele

său adevărat), născut pe o insulă Dunăreană, în satul Poreci, aproape de cetatea fortăreață Semedria, din Serbia, în anul 1520. El a intrat împreună cu ceata sa de haiduci, în armata lui Mihai-Viteazul, în anul 1595, înainte de celebra bătălie de la Călugăreni, alături de un alt haiduc cunoscut, Deli Marcu (Marcu

Nebunul), impresionându-l pe domnitor chiar de la prima lor misiune. Baba Novac era impozant ca statură, avea alura unui uriaș și avea o forță herculeană ieșită din comun. El a intrat de tânăr în cetele de haiduci din Balcani pentru a fugi de sărăcie, nutrind încă de tânăr să se răzbune pe asupritorii turci ce-i ocupaseră țara.

Baba Novac a fost unul dintre cei mai destoinici generali ai domnitorului Mihai Viteazul, care i-a stat alături în toate încercările.

La rândul său, Baba Novac a fost fascinat de personalitatea lui Mihai Viteazul, pe care l-a admirat și căruia i-a rămas credincios toată viața. Baba Novac nu-i cerea lui Mihai nici o plată pentru participarea sa la lupta contra turcilor. El considera că este o onoare și o datorie a sa, să-și aducă contribuția benevolă, la efortul

de eliberare a țării sale și a Balcanilor de sub jugul turcesc. Totuși, Domnul Mihai, îl răsplătea mereu, așa cum credea el că este mai bine. De altfel, Mihai-Vodă a avut foarte mare încredere în Baba Novac; garda sa personală era compusă în special din haiduci sârbi, prețuindu-i mai mult decât pe ceilalți căpitani străini ai săi, care erau mercenari plătiți.

Pentru a întări și moderniza armata, Mihai-Vodă a întreprins o serie de acțiuni concrete și rapide: a făcut însemnate comenzi de armament în Transilvania și Europa, a refăcut atelierele de tunuri și pulberăriile de la Târgoviște, a crescut dotarea artileriei, a modernizat și asigurat infanteria cu arme de foc portabile, a restructurat instituțiile tradiționale în consens cu obiectivele politice și cerințele militare ale epocii, în fruntea unităților sale armate a numit oameni apropiați, persoane de nădejde, buni profesioniști, potriviți locului, funcției și momentului și, nu în ultimul rând, a știut să-și apropie masele largi populare, fără al căror aport nu și-ar fi putut atinge obiectivele. Apoi, a început lupta propriu-zisă cu inamicul numărul unu, Poarta Otomană. Turcii nu erau mulțumiți de a lua doar tributul, ei își doreau o expansiune sporită politico-economică și militară atât în țările române cât și în întreaga Europă.

Strategiile de luptă și tacticile folosite de Mihai pe care le-a adoptat cu înțelepciune în funcție de situație, în toate bătăliile sale

„Zidul” ce trebuia apărat cu prețul vieții, era frontiera de la sud, Dunărea, la care ajunseseră turcii și unde și-au construit și fortificat cetăți.

Strategia pe care Mihai o va concepe și aplica în luptele ce vor urma, era de a-și apăra în primul rând foarte bine hotarele. Pe frontiera naturală, Dunărea, turcii aveau consolidate cetăți puternice bine dotate și păzite, deci ele vor fi permanent în atenția lui Mihai, în luptele ce vor urma.

Alte măsuri pe care Mihai le-a conceput pentru a putea face față luptelor cu turcii:

-întărirea cetăților țării, renovarea lor și construirea de noi ziduri de apărare

-pârjolirea terenului pe care urma să-l parcurgă dușmanul, pentru a-i crea dificultăți cu aprovizionarea alimentară, materială, sau de altă natură

Baba Novac, imagine luată de pe ucraiova.blogspot.com

-alegerea locului avantajos pentru desfășurarea bătăliilor; le stabilea în locuri prielnice oastei românești care stânjeneau oastea inamică, zone ce nu ofereau o deplină desfășurare a forțelor dușmane, mult mai numeroase

-trimiterea de spioni pentru a cunoaște poziția dușmanului, numărul ostașilor și alte amănunte utile în luptă

-dezinformarea dușmanului asupra intențiilor sale de viitor, oferind date false asupra situației sale din teren, a intențiilor sale de viitor și asupra altor informații care ar putea fi folositoare dușmanului

-își ține în mare secret planurile și strategia de atac, acestea fiind cunoscute de un număr foarte restrâns de colaboratori

-tănuirea momentului de atac și a pătrunderii pe teritoriul inamic, etc.

-când este nevoie, tergiversează, temporizează prin toate mijloacele posibile, atacul dușmanului

- înainte de confruntările directe, el aplica tactica de gherilă, hărțuiala, producând pagube umane, materiale, degringolada și dezorientarea armatelor inamice

-evenimentul surpriză al atacului; efectul psihologic urmărit-inamicul este șocat, nepregătit pentru confruntare și demoralizat

-când se vede în pericol, atacă el, primul; nu se lasă atacat, putându-și pune mai bine în aplicare tactica și strategia

-atacă pe mai multe văi sau culoare de-a lungul apelor, la trecerea munților pentru a surprinde dușmanul

-în timpul luptelor, pe câmpul bătăliilor este mereu prezent și formulează sau trimite mesaje pentru încurajarea ostașilor

-folosește tactica de luptă prin învăluirea dușmanului, atacuri laterale și pe la spate, pentru a ajunge la corturile și bagajele adversarului

-concepe strategii în timpul retragerii din fața dușmanului; formațiuni în triunghi întărite pe flancuri, pentru a realiza o mai bună protecție a ostașilor și a reduce pierderile umane

-face tot posibilul să distrugă dușmanul pe propriul său teritoriu; evită să desfășoare războaiele în propria țară, pentru a o proteja de prădăciuni și toate celelalte consecințe nefaste ale războiului

-după confruntările directe în luptă, Mihai își urmărea adversarul, îl hărțuia din nou, până la nimicirea sa completă

-eliminarea oricărei posibilități de regrupare și reorganizare a inamicului

19 august 1994-Oradea-Dezvelirea și sfințirea statuii Marelui Vodă Mihai